

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet

Allmänna byrån, Rk1

Närvarande

KS – CG – MP – NF – TA

Frånvarande

MN – WV

Justerat

Omedelbart

Ordförande

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Föredragande

Vicelantråd

Camilla Gunell

Protokollförare

Senior rättssakkunnig

Niclas Slotte

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 4

Landskapsregeringens utlåtande över
Regeringens proposition (RP 15/2017 rd) till riksdagen
med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och
om en reform av ordnandet av social- och hälsovården
samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13
i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse
och

Regeringens proposition (RP 57/2017 rd) till riksdagen om
komplettering av regeringens proposition (RP 15/2017 rd)
med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och
om en reform av ordnandet av social- och hälsovården
samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13
i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse i fråga om de
bestämmelser som gäller finansieringen av landskapen och
vissa andra bestämmelser

ÅLR 2018/2053

27 Rk1

Landskapsregeringen beslöt sända utlåtande till Riksdagens
förvaltningsutskott enligt bilaga 1.

Hänvisning

Kontaktperson

Ärende

Regeringens proposition (RP 15/2017 rd) till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

Regeringens proposition (RP 57/2017 rd) till riksdagen om komplettering av regeringens proposition (RP 15/2017 rd) med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse i fråga om de bestämmelser som gäller finansieringen av landskapen och vissa andra bestämmelser

Allmänt

Landskapsregeringen konstaterar att den föreslagna reformen av ordnandet av social- och hälsovården berör ett sådant område av lagstiftningen som enligt 18 § 12 och 13 punkten i självstyrelselagen omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. På Åland gäller landskapets egen lagstiftning om finansiering och ansvar för ordnandet av de aktuella lagstiftningsområdena. Reformen gällande inrättande av landskap och ordnandet av social- och hälsovården berör således inte i sig landskapet. Trots detta har reformpaketet främst genom valet av finansieringslösning omfattande verkningar på centrala delar av självstyrelsesystemet och förutsätter därmed ändring av självstyrelselagen.

Efter det att den ursprungliga propositionen (RP 15/2017 rd) överläts till riksdagen under vårvintern ifjol förde landskapsregeringen och finansministeriet intensiva förhandlingar. Dessa förhandlingar ledde till ett gemensamt förslag till helhetslösning som även omfattade ett förslag hur man kunde förfara i förhållande till skattegottgörelsen i självstyrelselagen. Parterna var överens om att lösningen skulle intas i en kompletterande proposition som en gemensam lösning under förutsättning att Ålandsdelegationen ansåg att lösningsmodellen var i överensstämmelse med självstyrelselagen. Den 2 juni kom Ålandsdelegationens beslut av vilket det dock framgår att Ålandsdelegationen inte anser att lösningsmodellen i sin helhet står i överensstämmelse med självstyrelselagen. Sålunda kan landskapsregeringen inte omfatta den lösning regeringen nu föreslår i proposition (RP 71/2017 rd).

Landskapsregeringen hänvisar i sammanhanget till sina yttranden till grundlagsutskottet av den 18 april 2017 och den 14 juni 2017 samt yttrandet till social- och hälsovårdsutskottet av den 14 juni 2017. Yttrandena biläggs detta yttrande.

Särskilda kommentarer gällande reformen

Oavsett de ändringar som tillkommit genom RP 71/2017 rd och utöver de synpunkter landskapsregeringen framfört gällande denna önskar landskapsregeringen betona följande:

Begreppsförvirring

Landskapsregeringen anser att lagförslagen i propositionen kommer att leda till begreppsförvirring i fråga om landskapet Ålands ställning i förhållande till de landskap som bildas i riket (se t.ex formuleringarna i 3, 10 och 21 §§ inkomstskattelagen samt övrig skattelagstiftning). Det bör klargöras att landskapet Åland inte är ett sådant landskap som nu bildas i enlighet med lagpaketet. Landskapsregeringen anser att det på samtliga ställen i lagstiftningen där landskapet Åland avses även ska uttryckligen anges i lagstiftningen. Därtill är det viktigt att begreppet "landskapslag" förbehålls den åländska självstyrelsen så att begreppet även i fortsättningen enbart avser en lag som antagits av lagtinget intill dess att den nya självstyrelselag för Åland som nu bereds antagits.

Risken för svårigheter till följd av begreppsförvirring är väsentlig eftersom de nya landskapen inte enbart ska handlägga frågor inom social- och hälsovården utan även andra frågor som faller inom landskapet Ålands behörighet. Det är därför av största vikt att begreppen i den nya lagstiftningen är sådana att skillnaden mellan de nya landskapen och den internationellt djupt förankrade åländska autonomin med stark konstitutionell ställning är klar.

Det fortsatta reformarbetet

Valfrihetsreformen (RP 16/2018 rd) samt den kommande förändringen av flerkanalfinansieringen är enligt vad landskapsregeringen uppfattat viktiga delar i den reformhelhet där det lagpaket som utskottet nu behandlar är den första delen. Landskapsregeringen vill därför inför fortsättningen säkerställa att den åländska självstyrelsen respekteras och beaktas i det fortsatta arbetet. Den valfrihetsreform som den 8 mars 2018 avläts till riksdagen har landskapsregeringen inte fått tillräcklig information om och har därmed inte heller kunnat ta ställning till de frågeställningar som uppstår. Vid en första granskning förefaller det dock som om den gränsöverskridande vården mellan Åland och övriga Finland inte är tillräckligt utredd.

Utgångspunkten måste vara att det sätt på vilket lagtinget valt att organisera Åland ska kunna fortgå oavsett genomförandet av reformer i riket, samtidigt som det är rikets skyldighet att säkerställa att de system riket i kraft av sin lagstiftningsbehörighet skapar även fungerar på Åland så att ålänningarna tillförsäkras samma socialförsäkringsskydd och andra förmåner inom rikets lagstiftningsbehörighet som tillhandahålls invånarna i riket.

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Vicelanråd

Camilla Gunell

FÖR KÄNNEDOM:

Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden
Riksdagsledamoten Mats Löfström

BILAGOR:

Landskapsregeringens yttrande nr 49 Rk1 av den 18 april 2017
Landskapsregeringens yttrande nr 66 Rk1 av den 18 april 2017
Landskapsregeringens yttrande nr 111 S1 av den 14 juni 2017

Hänvisning

Kontaktperson
Dan E Eriksson/Niclas Slotte

Ärende
Landskapsregeringens utlåtande över proposition nr RP 15/2017 rd med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

Allmänt

Landskapsregeringen konstaterar att den föreslagna reformen av ordnandet av social- och hälsovården berör ett sådant område av lagstiftningen som enligt 18 § 12 och 13 punkten i självstyrelselagen omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. På Åland gäller landskapets egen lagstiftning om finansiering och ansvar för ordnandet av de aktuella lagstiftningsområdena. Reformen gällande ordnandet av social- och hälsovården berör således inte i sig landskapet. Trots detta har reformpaketet främst genom valet av finansieringslösning omfattande verkningar på centrala delar av självstyrelsesystemet och förutsätter därmed ändring av självstyrelselagen.

Landskapsregeringen konstaterar att *dialogen i fråga om lagpaketet varit mycket bristfällig mellan landskapets och rikets myndigheter*. Detta är anmärkningsvärt då det enligt 28 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland (1144/1991) krävs att landskapet hörs innan en rikslag som har särskild betydelse för landskapet antas. Särskilt förvånande är det då flera av lagförslagen dessutom kräver lagtingets bifall. Det normala i ett sådant fall är att det förs en dialog tills en överenskommelse nås mellan regeringarna. Först därefter brukar ett lagförslag som kräver lagtingets bifall överlämnas till riksdagen.

Många av de uppgiftsområden som genom reformpaketet avses överförda till de nya landskapen hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen eller är rättsområden som enligt självstyrelselagen är delade mellan landskapet Åland och riket. Bland dessa kan nämnas räddningsväsendet enligt 18 § punkt 6, jordbruk enligt 18 § punkt 15 och fiskefrågor enligt 18 § punkt 16 självstyrelselagen. Till den del dessa frågor rör rättsområden som är delade mellan landskapet och riket och där en

viss förvaltningsbehörighet ansetts höra till rikets lagstiftningsbehörighet kommer dessa att regleras i en kommande kompletterande proposition.

Landskapsregeringen anser att lagförslagen i propositionen kommer att leda till begreppsförvirring i fråga om landskapet Ålands ställning i förhållande till de landskap som bildas i riket (se t.ex formuleringarna i 3, 10 och 21 §§ inkomstskattelagen samt övrig skattelagstiftning). Det bör klargöras att landskapet Åland inte är ett sådant landskap som nu bildas i enlighet med lagpaketet. Landskapsregeringen anser att det på samtliga ställen i lagstiftningen där landskapet Åland avses även ska uttryckligen anges i lagstiftningen. Därtill är det viktigt att begreppet ”landskapslag” förbehålls den åländska självstyrelsen så att begreppet även i fortsättningen enbart avser en lag som antagits av lagtinget. Risken för svårigheter till följd av begreppsförvirring är väsentlig eftersom de nya landskapen inte enbart ska handlägga frågor inom social- och hälsovården utan även andra frågor som faller inom landskapet Ålands behörighet. Det är därför av största vikt att begreppen i den nya lagstiftningen är sådana att skillnaden mellan de nya landskapen och den internationellt djupt förankrade åländska autonomi med stark konstitutionell ställning är klar.

Landskapsregeringen konstaterar att lagpaketet är synnerligen omfattande och att landskapsregeringen inte varit delaktig i beredningen. Det är därför inte möjligt att analysera lagpaketet i sin helhet och uttömmande göra en bedömning av alla förslags inverkan på förhållandet mellan landskapet och riket. Landskapsregeringen utgår därför från att det finns beredskap att rätta till misstag i beredningen eller bestämmelser som annars visar sig bli icke ändamålsenliga.

Lag om ändring av avräkningsgrunden

Landskapsregeringen *kan inte acceptera* att Finlands regering föreslår en ändring av avräkningsgrunden utan att en dialog med landskapsregeringen om dess dimensionering först har förts och överenskommelse nåtts. Enligt 47 § 5 mom. självstyrelselagen ska ändring av avräkningsgrunden stadgas i lag antagen av riksdagen med lagtingets bifall. Således innebär detta att det inte är något som riksdagen ensamt fattar beslut om. Det kan i sammanhanget konstateras att finansministeriet gjort betydande felberäkningar då de försökt beräkna den nya nivån.

Stadgandena i 47 § självstyrelselagen anger när avräkningsgrunden kan ändras på annat sätt än genom ändring av självstyrelselagen. 47 § 4 mom. självstyrelselagen reglerar den situation då avräkningsgrunden ska sänkas. Situationen som den nu aktuella reformen medför täcks inte in av kriterierna i 47 § 4 mom. självstyrelselagen. Stadgandena i 47 § 2-4 mom. självstyrelselagen har dock aldrig tillämpats varför det inte finns någon praxis som vägledning. Oavsett vilken tolkning de nämnda momenten i paragrafen som helhet ska ges fordras en överenskommelse mellan landskapet och riket gällande ändringar eftersom både riksdagens och lagtingets medverkan krävs enligt 47 § 5 mom. självstyrelselagen.

Det är inte enligt landskapsregeringens uppfattning möjligt att acceptera en lösning som innebär att lagtinget medverkar till en permanent sänkning av avräkningsgrunden utan att veta att en senare höjning, om det objektivt sett skulle vara befogat, faktiskt sker och som även beaktar de synpunkter på avräkningsgrunden som landskapet har. Sammantaget innebär detta att landskapsregeringen därför inte **kan rekommendera lagtinget att ge sitt bifall till en ändrad avräkningsgrund utgående från den nu aktuella propositionen.**

Förhandlingar pågår för tillfället mellan landskapsregeringen och finansministeriet i syfte att nå en överenskommelse som är juridiskt möjlig och kan accepteras av båda parter. Det är för landskapets del ett krav att en sådan överenskommelse hanterar effekterna av avräkningen, skattegottgörelsen samt förhöjningen av statens andel av samfundsskatten. Därtill bör den viljeyttring om höjd avräkning som såväl statsministern och som ålandsministern gav under hösten 2016 beaktas. De argument landskapsregeringen framställt gällande höjningen av avräkningsgrunden, oavsett reformen, stämmer väl överens med kriterierna i 47 § 3 mom. punkt 2.

Landskapsregeringen är övertygad om att en överföring av lagstiftningsbehörigheten i fråga om de statliga förvärvsinkomstskatterna är det alternativ som på ett sätt som står i överensstämmelse med såväl självstyrelselagen som grundlagen kan neutralisera effekten av vård- och landskapsreformen på Åland och möjliggöra för riket att genomföra vård- och landskapsreformen i riket. Detta gäller särskilt som lagtinget med stor sannolikhet inte kommer att ge sitt bifall till en förändrad avräkningsgrund.

Landskapsregeringen ber riksdagen förkasta lagförslaget om ändring av avräkningsgrunden och uppmana regeringen att tillsammans *med landskapsregeringen åstadkomma en lösning där Ålands konstitutionella, ekonomiska och förvaltningsmässiga inflytande respekteras* samt att därefter vid behov återkomma till riksdagen.

Förslaget till 125 a § inkomstskattelagen (Åländskt landskapsavdrag)

Ett förslag till avdrag tillställdes landskapsregeringen per epost i slutet av januari 2017, efter att landskapsregeringen kraftfullt påtalat effekterna på självstyrelsesystemet av att genomföra samma skatteförhöjning i statsbeskattningen på Åland som i resten av landet. En förhöjning av statsbeskattningen på motsvarande sätt som i övriga Finland skulle ha varit i strid mot både grundlagen, självstyrelselagen och den mellan Finland och Sverige ingångna Ålandsöverenskommelsen bl.a. med beaktande av behovet av neutralisering av det totala skattetrycket på Åland.

Enligt den information finansministeriet delgett landskapsregeringen krävs för att avdraget ska fungera på samma sätt även för pensionsinkomsters del att pensionsinkomstavdraget inom kommunalbeskattningen inte tillämpas på Åland. Landskapet Åland har enligt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunalbeskattningen. I praktiken betyder det att lagtinget borde stifta en landskapslag om detta för att beskattningen för åländska pensionsinkomsttagare inte ska skärpas.

Avdragets konstruktion, då det dimensioneras på basis av den beskattningsbara inkomsten i den åländska kommunalbeskattningen, innebär enligt landskapsregeringens uppfattning att avdragets effekter i statsbeskattningen automatiskt blir att motverka landskapets skattepolitik inom ramen för kommunalbeskattningen. Detta strider mot 18 § 5 punkten i självstyrelselagen som anger att kommunalbeskattningen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Liksom ovan angivits skulle en behörighetsöverföring av lagstiftningsbehörigheten i fråga om de statliga förvärvsinkomstskatterna lösa problematiken.

Avdraget har därtill som effekt att den i 49 § i självstyrelselagen avsedda skattegottgörelsen försvinner eftersom skattegottgörelsen beräknas utgående från debiterad inkomst- och förmögenhetsskatt.

Enligt principen i 69 § självstyrelselagen kan självstyrelselagens bestämmelser gällande bl.a. landskapets finansiering inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. Eftersom avdragets effekt blir att bestämmelsen om skattegottgörelsen i praktiken blir en nullitet blir effekten densamma som ett upphävande. Detta innebär att självstyrelselagen måste ändras så att avdraget beaktas i 49 § i fråga om skattegottgörelsen samt för att möjliggöra intrånget i landskapets behörighet i fråga om kommunalbeskattningen. Detta kräver enligt 75 § 1 mom. och 120 § grundlagen samt 69 § självstyrelselagen grundlagsenlig ordning i riksdagen med lagtingets bifall. Således krävs lagtingets medverkan även till dessa delar.

Skatteavdrag och ändring av skattegottgörelse kräver lagstiftning i grundlagsenlig ordning med lagtingets bifall och ändring av självstyrelselagen.

Övriga ändringar i skattelagstiftningen i samband med reformen

Landskapsregeringen konstaterar att 12 § i lagen om skatteredovisning föreslås ändrad så att statens andel av samfundsbeskattningen ökar på bekostnad av kommunerna. Detta görs, enligt landskapsregeringens uppfattning, i syfte att överföra medel från kommunerna till de nya landskapen. Detta innebär att de åländska kommunerna förlorar skatteintäkter, trots att de inte blir av med några uppgifter. Samfundsbeskattningen är delvis en kommunalskatt som därför delvis regleras genom åländsk skattelagstiftning. Även här fordras därmed en överenskommelse mellan landskapet och riket om samfundsbeskattningen på Åland, om inte åländska samfund ska erlägga högre samfundsskatt än motsvarande i riket. I takt med att riket i samband med justeringar i t.ex. statsandelssystemet även gjort justeringar i fördelningen av samfundsbeskattningen har den statliga andelen över årens lopp ökat. Den ökning som nu sker är väsentlig och det kan ifrågasättas om ökningen är möjlig med beaktande av behörighetsfördelningen i självstyrelselagen och det faktum att reformen ska vara neutral för skattebetalarna och därmed även för samfunden.

Intrånget i samfundsbeskattningen kan ifrågasättas med beaktande av behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket i självstyrelselagen samt med beaktande av skatteneutraliteten för berörda samfund.

Mer om vissa detaljerade bestämmelser i propositionen

I förslaget till lag om ordnande av social- och hälsovård 2 § 2 mom. konstateras att lagen inte tillämpas i landskapet Åland med undantag för bestämmelserna om utbildningsersättningar i 5 kap.

Enligt Finlands grundlag (FFS 731/1999), 9 § 1 mom. har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Grundat på rätten för enskild att fritt röra sig i landet uppstår situationer där ålänningar som vistas i riket eller fastlänningar som vistas på Åland är i behov av socialvård eller hälso- och sjukvård. På dessa situationer är 37 § gällande

kostnadsersättningar mellan landskapen inte tillämpbar utan särskild reglering. Detta behöver regleras.

Landskapsregeringen ber utskottet uppmana regeringen att tillsammans med landskapsregeringen utreda och komma överens om de skrivningar som krävs dels i rikslagstiftning, dels i åländsk lagstiftning för att trygga rätten till hälso- och sjukvård för alla som är bosatta i landet.

Övriga delar av vård- och landskapsreformen

Den kommande valfrihetsreformen samt förändringen av flerkanalsfinansieringen är enligt landskapsregeringens uppfattning viktiga delar i den reformhelhet där det lagpaket som riksdagen nu behandlar är den första delen. Landskapsregeringen vill därför redan nu lyfta upp de frågeställningar som landskapsregeringen i dagsläget uppfattar att kommer att aktualiseras i samband med de senare delarna.

Socialförsäkringssystemet och med det förknippade förmåner hör oavsett reformen till rikets behörighet enligt 29 § 1 mom. 3 punkten självstyrelselagen. Enligt 18 § 12 punkten självstyrelselagen hör hälso- och sjukvård med de undantag som gäller i 27 § 24, 29 och 30 p. till landskapets lagstiftningsbehörighet. Det här innebär bl.a. att organiseringen av hälso- och sjukvård på Åland är åländsk behörighet. Den offentliga hälso- och sjukvården har i enlighet med landskapslagen om hälso- och sjukvård (ÅFS 2011:114) organiserats under myndigheten Ålands hälso- och sjukvård.

Socialvård enligt 18 § 13 punkten självstyrelselagen och socialskyddsförmåner som inte bedömts vara en del av socialförsäkringssystemet hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Kommunerna tillhandahåller socialvården i enlighet med på Åland gällande landskapslagstiftning.

Utgångspunkten måste vara att det sätt på vilket lagtinget valt att organisera Åland ska kunna fortgå oavsett genomförandet av reformer i riket, samtidigt som det är rikets skyldighet att säkerställa att de system riket i kraft av sin lagstiftningsbehörighet skapar även fungerar på Åland så att ålänningarna tillförsäkras samma socialförsäkringsskydd som tillhandahålls innevånarna i riket.

Det vore därför viktigt att dessa delar av reformen bereds gemensamt med landskapsregeringen tillsammans med en oberoende utredningsman så att det säkerställs att riksreformerna kan genomföras med beaktande av både grundlagens och självstyrelselagens stadganden.

Landskapsregeringen ber utskottet uppmana regeringen att påbörja en gemensam beredning med landskapsregeringen under ledning av en oberoende utredningsman för att säkerställa att valfrihetsreformen och förändringen av flerkanalsfinansieringen kan genomföras med beaktande av både grundlagen och självstyrelselagens stadganden.

Konklusioner

1. Det som regeringen föreslår förutsätter enligt landskapsregeringen ändring av självstyrelselagen. Landskapsregeringen konstaterar för sin del att vägen att lösa problematiken med de nya rikslandskapens finansiering i förhållande till grundlagen och självstyrelselagen är att lagstiftningsbehörigheten i fråga om den statliga förvärvsinkomstbeskattningen överförs till landskapet Åland. I praktiken innebär detta att 18 § 5 punkten självstyrelselagen kompletteras med förvärvsinkomstbeskattningen och att statens inkomster från förvärvsinkomstbeskattningen exkluderas från 46 § självstyrelselagen. Detta **löser långsiktigt de problem som avdraget och förändringen av avräkningsgrunden förorsakar.**
2. **En oberoende utredningsman** bör omedelbart utses för att bistå i arbetet med att komma till rätta med övriga problem.

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Vicelantråd

Camilla Gunell

För kännedom:

Ålands lagting, Självstyrelsepolitiska nämnden

Justitiekansler Jaakko Jonkka, Jaakko.jonkka@okv.fi

Ålandsminister Anne Berner, riitta.makela@lvm.fi

Statssekreterare som kanslichef Martti Hetemäki, martti.hetemaki@vm.fi

Lagstiftningsråd Janina Groop Bondestam, janina.groop-bondestam@om.fi

Hänvisning

Kontaktperson

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av regeringens proposition (RP 15/2017 rd) med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse i fråga om de bestämmelser som gäller Ålands finansiella ställning.

Allmänt

Hänvisande till regeringens proposition (RP 71/2017 rd) avger landskapsregeringen nu detta yttrande.

Sedan den ursprungliga propositionen (RP 15/2017 rd) överläts till riksdagen under vårvintern har landskapsregeringen och finansministeriet fört intensiva förhandlingar. Dessa förhandlingar ledde till ett gemensamt förslag till helhetslösning som även omfattade ett förslag hur man kunde förfara i förhållande till skattegottgörelsen. Parterna var överens om att lösningen skulle intas i den kompletterande propositionen som en gemensam lösning under förutsättning att Ålandsdelegationen ansåg att lösningsmodellen var i överensstämmelse med självstyrelselagen. Den 2 juni kom Ålandsdelegationens beslut av vilket det dock framgår att Ålandsdelegationen inte anser att lösningsmodellen i sin helhet står i överensstämmelse med självstyrelselagen. Sålunda kan landskapsregeringen inte omfatta den lösning regeringen nu föreslår.

I den kompletterande propositionen föreslås införande av ett åländskt landskapsavdrag vars syfte är att förhindra att social- och hälsovårdsreformen leder till en skärpt statsbeskattning av förvärvsinkomster för skattskyldiga bosatta i landskapet Åland, varvid nivån på kommunalskatten inte behöver ändras på Åland. Även utdelningen av samfundsskatten enligt 12 § i lagen om skatteredovisning förändras i samband med reformen varvid skatteinkomsterna för kommunerna på Åland påverkas. Avdraget ska enligt förslaget beräknas utgående från reglerna för rikets kommunalbeskattning. Eftersom avdraget därmed inte påverkar kommunalbeskattningen i landskapet

faller förslaget som sådant inom rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 36 p självstyrelselagen för Åland. Avdragets effekter på skattegottgörelsen är dock sådana att ett införande strider mot 69 § självstyrelselagen.

Av propositionen framgår att beloppet av skattegottgörelsen i praktiken nollställs i samband med reformen eftersom statsbeskattningen på grund av det åländska landskapsavdraget skulle vara betydligt lindrigare på Åland än i riket. Självstyrelsesystemets finansieringsbestämmelser är konstruerade utgående från vissa grundförutsättningar som tagits för givna (underförstådda kriterier). En av dessa är att den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen är lika på Åland och i det övriga Finland. Om avvikelser från detta görs så krävs anpassningar av självstyrelselagen i syfte att säkerställa det finansiella systemets funktioner. Att inte göra sådana anpassningar är i det här sammanhanget detsamma som att upphäva 49 § självstyrelselagen, vilket enligt landskapsregeringen strider mot 69 § självstyrelselagen. Av Ålandsdelegationens utlåtande framgår klart att ändring av självstyrelsens finansieringssystem ska göras i enlighet med 69 § självstyrelselagen.

I de förhandlingar som förts mellan landskapsregeringen och finansministeriet har avsikten varit att förändringen av samfundsbeskattningen ska regleras via avräkningen, så att landskapet i sin tur kan kompensera de åländska kommunerna. Regeringens förslag står i överensstämmelse med detta.

I propositionen anges följande: ”... avsikten är att den reform som gäller inrättande av landskap och ordnande av social- och hälsovården ska genomföras så att den är neutral med tanke på Ålands ställning, ...”. Landskapsregeringen anser inte att dessa föresatser uppnås i det nu aktuella förslaget med tanke på effekterna på skattegottgörelsen och med beaktande av Ålandsdelegationens utlåtande.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen avgav den 2 juni ett utlåtande gällande ett förslag till kompletterande proposition. Ålandsdelegationen intar en särskild roll i självstyrelsesystemet och ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar gällande tolkning av självstyrelselagen.

Av utlåtandet framgår bl.a. följande: ”Skattegottgörelsen fastställs av Ålandsdelegationen i enlighet med de riktlinjer som anges i självstyrelselagens 49 §. Enligt nämnda paragraf utgör relationen mellan den i landskapet och riket debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten grunden för beräkningen av skattegottgörelsen. Av framställningen ovan framgår hur Ålandsdelegationen uppfattat och tillämpat begreppet inkomst- och förmögenhetsskatt. Denna tillämpning, som inte vare sig finansministeriet eller Ålands landskapsstyrelse/-regering har ifrågasatt, har följts alltsedan den första skattegottgörelsen fastställdes enligt gällande självstyrelselag. Både ordalydelsen i 49 § och motiveringen till paragrafen förutsätter att den för ett skatteår debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten i landskapet respektive i riket i dess helhet ska beaktas vid fastställandet av skattegottgörelsen. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning möjliggör gällande ordalydelse i

självstyrelselagens 49 § inte att av den debiterade skatten på förvärvsinkomster på föreslaget sätt endast skulle beaktas den proportionella andel som motsvarar statsskatterna före vård- och landskapsreformen, utan de debiterade statsskatterna ska beaktas i sin helhet. Lagstadgade avdrag görs på tjänstens vägnar före debiteringen av skatterna. Den av finansministeriet föreslagna modellen, enligt vilken den del av den framtida inkomstskatten i riket som utgör en förhöjning på grund av social- och hälsovårdsreformen inte skall beaktas som en i landet debiterad inkomstskatt vid uträknandet av skattegottgörelsen, är inte förenlig med de i 49 § i självstyrelselagen uppställda rekvisiten för hur skattegottgörelse kan och skall räknas fram utgående från debiterade skatter, för att sedan fastställas av Ålandsdelegationen.”.

Ålandsdelegationens slutsats är därmed ”... att ändringar i det ekonomiska systemet mellan Åland och riket kan göras endast genom en ändring av självstyrelselagen på det sätt som anges i lagens 69 §, såvitt annat förfarande inte anges i självstyrelselagen.”.

Delegationen som i utlåtandet uteslutande granskat förslagets effekter på skattegottgörelsen konstaterar att det däremot inte föreligger hinder för att Ålandsdelegationen i anslutning till beslutet att konstatera hur stor skattegottgörelsen skulle vara om man vid uträkningen inte skulle beakta den av social och hälsovårdsreformen föranledda förhöjningen av inkomstskatten.

Landskapsregeringens slutsatser

A. Övertagande av förvärvsinkomstbeskattningen

I de förhandlingar som förts mellan landskapsregeringen och finansministeriet har landskapsregeringen i första hand konstaterat att social- och hälsovårdsreformen naturligtast kan neutraliseras i förhållande till Åland om lagstiftningsbehörigheten i fråga om förvärvsinkomstbeskattningen överförs till lagtinget.

Landskapsregeringen konstaterar därmed åter att det mest ändamålsenliga alternativet är att lagstiftningsbehörigheten i fråga om förvärvsinkomstbeskattningen överförs till landskapet.

B. Skattegottgörelsen

Landskapsregeringens anser liksom Ålandsdelegationen att det enda korrekta sättet är att reglera social- och hälsovårdsreformen effekter i förhållande till självstyrelsesystemet genom en ändring av självstyrelselagen. Landskapsregeringen har tillsammans med finansministeriet gemensamt försökt hitta andra lösningar utan att lyckas. Ändringen av självstyrelselagen skulle gå ut på att bestämmelsen om skattegottgörelsen beaktar avdragets effekter. Landskapsregeringen har till finansministeriet framfört att en proposition om detta bör föras till riksdagen, nu som en teknisk ändring, vilken kan tas i enlighet med 73 § 2 mom. Finlands grundlag.

Ålandsdelegationen konstaterar, såsom anges ovan, att ändringar i det ekonomiska systemet mellan Åland och riket kan göras endast genom en ändring av självstyrelselagen på det sätt som anges i lagens 69 §. Självstyrelselagens 69 § 1 mom. anger följande: ”Denna lag kan inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något

annat sätt. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.”.

Den situation som nu uppstått är så exceptionell att det måste vara möjligt att göra en rent teknisk ändring som återställer effekten av skattegottgörelsen i 49 § självstyrelselagen. Förenligheten med självstyrelselagens 69 § och grundlagens 75 § förutsätter, enligt landskapsregeringens uppfattning, detta.

C. Avräkningsgrunden

Landskapsregeringen konstaterar att efter förhandlingarna på regeringsnivå är det riksdagen och lagtinget som enligt 47 § 5 mom. självstyrelselagen äger besluta om en ändring av avräkningsgrunden. För att en ändring av avräkningsgrunden ska kunna genomföras krävs att båda parlamenten omfattar ändringen och därmed den föreslagna nivån.

I det fall det inte finns politisk vilja att ändra självstyrelselagen är den naturliga lösningen för att säkerställa landskapets finansiering att även den i självstyrelselagen angivna avräkningsgrunden om 0,45 % kvarstår oförändrad tills en godtagbar helhetslösning kan åstadkommas. Därigenom garanterar den förhöjda avräkningen även en kompensation för den uteblivna skattegottgörelsen, som Ålandsdelegationen räknar ut.

Landskapsregeringen avser i så fall återbetala mellanskillnaden mellan den förhöjda avräkning som social- och hälsovårdsreformen förorsakar och den summa avräkningen borde ge utan reformen. Vid beräkningen ska den av Ålandsdelegationen beräknade fiktiva skattegottgörelsen, förändringen av samfundsbeskattningen samt en förhöjning om 15 miljoner euro som landskapsregeringen äskat om beaktas.

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Vicelantråd

Camilla Gunell

FÖR KÄNNEDOM:

Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden
Justitieministeriet, Janina Groop-Bondestam
Finansministeriet

RIKSDAGEN
Social- och hälsovårdsutskottet
FIN-00102 RIKSDAGEN

StV@eduskunta.fi
madeleine.berner@eduskunta.fi

Hänvisning

Inbjudan av den 9.6.2017 att höras som sakkunnig
och lämna ett skriftligt yttrande

Kontaktperson

Avdelningschef Bengt Michelsson, tel. (0)18-25 260
Social- och miljöavdelningen

Ärende

**HÖRANDE I SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDS-
UTSKOTTET GÄLLANDE RP 15/2017 RD, 47/2017
RD, 52/ 2017 RD OCH 71/ 2017 RD**

Landskapsregeringen framför följande yttrande över regeringens
propositioner nr RP 15/2017 rd, 47/2017 rd, 52/ 2017 rd och 71/ 2017 rd.

**Regeringens proposition (RP 15/2017 rd) till riksdagen med förslag
till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av
ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av
underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal
självstyrelse samt propositionen om komplettering av den (RP
71/2017 rd).**

Allmänt

Sedan den ursprungliga propositionen (RP 15/2017 rd) överläts till
riksdagen under vårvintern har landskapsregeringen och finansministeriet
fört intensiva förhandlingar. Dessa förhandlingar ledde till ett gemensamt
förslag till helhetslösning som även omfattade ett förslag hur man kunde
förfara i förhållande till skattegottgörelsen. Parterna var överens om att
lösningen skulle intas i den kompletterande propositionen som en
gemensam lösning under förutsättning att Ålandsdelegationen ansåg att
lösningsmodellen var i överensstämmelse med självstyrelselagen. Den 2
juni kom Ålandsdelegationens beslut av vilket det dock framgår att
Ålandsdelegationen inte anser att lösningsmodellen i sin helhet står i
överensstämmelse med självstyrelselagen. Sålunda kan
landskapsregeringen inte omfatta den lösning regeringen nu föreslår.

I den kompletterande propositionen föreslås införande av ett åländskt landskapsavdrag vars syfte är att förhindra att social- och hälsovårdsreformen leder till en skärpt statsbeskattning av förvärvsinkomster för skattskyldiga bosatta i landskapet Åland, varvid nivån på kommunalskatten inte behöver ändras på Åland. Även utdelningen av samfundsskatten enligt 12 § i lagen om skatteredovisning förändras i samband med reformen varvid skatteinkomsterna för kommunerna på Åland påverkas. Avdraget ska enligt förslaget beräknas utgående från reglerna för rikets kommunalbeskattning. Eftersom avdraget därmed inte påverkar kommunalbeskattningen i landskapet faller förslaget som sådant inom rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 36 p självstyrelselagen för Åland. Avdragets effekter på skattegottgörelsen är dock sådana att ett införande strider mot 69 § självstyrelselagen.

Av propositionen framgår att beloppet av skattegottgörelsen i praktiken nollställs i samband med reformen eftersom statsbeskattningen på grund av det åländska landskapsavdraget skulle vara betydligt lindrigare på Åland än i riket. Självstyrelsesystemets finansieringsbestämmelser är konstruerade utgående från vissa grundförutsättningar som tagits för givna (underförstådda kriterier). En av dessa är att den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen är lika på Åland och i det övriga Finland. Om avvikelse från detta görs så krävs anpassningar av självstyrelselagen i syfte att säkerställa det finansiella systemets funktioner. Att inte göra sådana anpassningar är i det här sammanhanget detsamma som att upphäva 49 § självstyrelselagen, vilket enligt landskapsregeringen strider mot 69 § självstyrelselagen. Av Ålandsdelegationens utlåtande framgår klart att ändring av självstyrelsens finansieringssystem ska göras i enlighet med 69 § självstyrelselagen.

I de förhandlingar som förts mellan landskapsregeringen och finansministeriet har avsikten varit att förändringen av samfundsbeskattningen ska regleras via avräkningen, så att landskapet i sin tur kan kompensera de åländska kommunerna. Regeringens förslag står i överensstämmelse med detta.

I propositionen anges följande: ”... avsikten är att den reform som gäller inrättande av landskap och ordnande av social- och hälsovården ska genomföras så att den är neutral med tanke på Ålands ställning, ...”. Landskapsregeringen anser inte att dessa föresatser uppnås i det nu aktuella förslaget med tanke på effekterna på skattegottgörelsen och med beaktande av Ålandsdelegationens utlåtande.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen avgav den 2 juni ett utlåtande gällande ett förslag till kompletterande proposition. Ålandsdelegationen intar en särskild roll i självstyrelsesystemet och ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar gällande tolkning av självstyrelselagen.

Av utlåtandet framgår bl.a. följande: ”Skattegottgörelsen fastställs av Ålandsdelegationen i enlighet med de riktlinjer som anges i självstyrelselagens 49 §. Enligt nämnda paragraf utgör relationen mellan den i landskapet och riket debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten

grunden för beräkandet av skattegottgörelsen. Av framställningen ovan framgår hur Ålandsdelegationen uppfattat och tillämpat begreppet inkomst- och förmögenhetsskatt. Denna tillämpning, som inte vare sig finansministeriet eller Ålands landskapsstyrelse/-regering har ifrågasatt, har följts alltsedan den första skattegottgörelsen fastställdes enligt gällande självstyrelselag. Både ordalydelsen i 49 § och motiveringen till paragrafen förutsätter att den för ett skatteår debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten i landskapet respektive i riket i dess helhet ska beaktas vid fastställandet av skattegottgörelsen. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning möjliggör gällande ordalydelse i självstyrelselagens 49 § inte att av den debiterade skatten på förvärvsinkomster på föreslaget sätt endast skulle beaktas den proportionella andel som motsvarar statsskatterna före vård- och landskapsreformen, utan de debiterade statsskatterna ska beaktas i sin helhet. Lagstadgade avdrag görs på tjänstens vägnar före debiteringen av skatterna. Den av finansministeriet föreslagna modellen, enligt vilken den del av den framtida inkomstskatten i riket som utgör en förhöjning på grund av social- och hälsovårdsreformen inte skall beaktas som en i landet debiterad inkomstskatt vid uträkandet av skattegottgörelsen, är inte förenlig med de i 49 § i självstyrelselagen uppställda rekvisiten för hur skattegottgörelse kan och skall räknas fram utgående från debiterade skatter, för att sedan fastställas av Ålandsdelegationen.”.

Ålandsdelegationens slutsats är därmed ”... att ändringar i det ekonomiska systemet mellan Åland och riket kan göras endast genom en ändring av självstyrelselagen på det sätt som anges i lagens 69 §, såvitt annat förfarande inte anges i självstyrelselagen.”.

Delegationen som i utlåtandet uteslutande granskat förslagets effekter på skattegottgörelsen konstaterar att det däremot inte föreligger hinder för att Ålandsdelegationen i anslutning till beslutet att konstatera hur stor skattegottgörelsen skulle vara om man vid uträkningen inte skulle beakta den av social och hälsovårdsreformen föranledda förhöjningen av inkomstskatten.

Landskapsregeringens slutsatser

A. Övertagande av förvärvsinkomstbeskattningen

I de förhandlingar som förts mellan landskapsregeringen och finansministeriet har landskapsregeringen i första hand konstaterat att social- och hälsovårdsreformen naturligtast kan neutraliseras i förhållande till Åland om lagstiftningsbehörigheten i fråga om förvärvsinkomstbeskattningen överförs till lagtinget.

Landskapsregeringen konstaterar därmed åter att det mest ändamålsenliga alternativet är att lagstiftningsbehörigheten i fråga om förvärvsinkomstbeskattningen överförs till landskapet.

B. Skattegottgörelsen

Landskapsregeringens anser liksom Ålandsdelegationen att det enda korrekta sättet är att reglera social- och hälsovårdsreformen effekter i förhållande till självstyrelsesystemet genom en ändring av självstyrelselagen. Landskapsregeringen har tillsammans med finansministeriet gemensamt försökt hitta andra lösningar utan att lyckas. Ändringen av självstyrelselagen skulle gå ut på att bestämmelsen om skattegottgörelsen beaktar avdragets effekter. Landskapsregeringen

har till finansministeriet framfört att en proposition om detta bör föras till riksdagen, nu som en teknisk ändring, vilken kan tas i enlighet med 73 § 2 mom. Finlands grundlag.

Ålandsdelegationen konstaterar, såsom anges ovan, att ändringar i det ekonomiska systemet mellan Åland och riket kan göras endast genom en ändring av självstyrelselagen på det sätt som anges i lagens 69 §. Självstyrelselagens 69 § 1 mom. anger följande: ”Denna lag kan inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något annat sätt. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.”

Den situation som nu uppstått är så exceptionell att det måste vara möjligt att göra en rent teknisk ändring som återställer effekten av skattegottgörelsen i 49 § självstyrelselagen. Förenligheten med självstyrelselagens 69 § och grundlagens 75 § förutsätter, enligt landskapsregeringens uppfattning, detta.

C. Avräkningsgrunden

Landskapsregeringen konstaterar att efter förhandlingarna på regeringsnivå är det riksdagen och lagtinget som enligt 47 § 5 mom. självstyrelselagen äger besluta om en ändring av avräkningsgrunden. För att en ändring av avräkningsgrunden ska kunna genomföras krävs att båda parlamenten omfattar ändringen och därmed den föreslagna nivån.

I det fall det inte finns politisk vilja att ändra självstyrelselagen är den naturliga lösningen för att säkerställa landskapets finansiering att även den i självstyrelselagen angivna avräkningsgrunden om 0,45 % kvarstår oförändrad tills en godtagbar helhetslösning kan åstadkommas. Därigenom garanterar den förhöjda avräkningen även en kompensation för den uteblivna skattegottgörelsen, som Ålandsdelegationen räknar ut.

Landskapsregeringen avser i så fall återbetala mellanskillnaden mellan den förhöjda avräkning som social- och hälsovårdsreformen förorsakar och den summa avräkningen borde ge utan reformen. Vid beräkningen ska den av Ålandsdelegationen beräknade fiktiva skattegottgörelsen, förändringen av samfundsbeskattningen samt en förhöjning om 15 miljoner euro som landskapsregeringen äskat om beaktas.

RP 47/2017 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om kundens valfrihet inom social- och hälsovården samt ändring av 2 § i lagen om statens revisionsverk

Allmänt

Utgångspunkten måste vara att det sätt på vilket lagtinget valt att organisera Åland ska kunna fortgå oavsett genomförandet av reformerna i riket, samtidigt som det är rikets skyldighet att säkerställa att de system riket i kraft av sin lagstiftningsbehörighet skapar även fungerar på Åland.

De rättsliga utgångspunkterna

Enligt 18 § 12 punkten självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten. Socialvård enligt 18 § 13 p. i självstyrelselagen och socialskyddsförmåner som inte bedömts vara en del av socialförsäkringssystemet hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet. I enlighet med 23 § ankommer förvaltningen i angelägenheter som har hänförts till landskapets lagstiftningsbehörighet på självstyrelsemyndigheterna.

Det här innebär bland annat att organiseringen av hälso- och sjukvård samt socialvård ligger under landskapets behörighet.

Riket har enligt 27 § 24 punkten lagstiftningsbehörighet beträffande administrativa ingrepp i den personliga friheten, samt enligt 29 punkten beträffande smittsamma sjukdomar hos människor, kastrering och sterilisering, avbrytande av havandeskap, konstbefruktning, rättsmedicinska undersökningar och enligt 30 punkten behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet, mediciner och produkter av läkemedelstyp, narkotiska ämnen samt framställning av gifter och fastställande av deras användningsändamål.

Socialförsäkringssystemet och med det förknippade förmåner hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 29 § 1 mom. 3 punkten i självstyrelselagen, det vill säga bland annat sjukförsäkring. Enligt 30 § självstyrelselagen ankommer förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet på riksmyndigheterna.

Utgående från detta har landskapet Åland i sig inte synpunkter på hur riket väljer att organisera hälso- och sjukvården och valfriheten inom den. Till den del riket har lagstiftningsbehörighet är det dock rikets skyldighet att säkerställa att de system riket i kraft av sin lagstiftningsbehörighet skapar även fungerar på Åland så att även ålänningarna tillförsäkras samma socialförsäkringsskydd som tillhandahålls invånarna i riket med beaktande av 6 och 19 §§ i Finlands grundlag.

Landskapsregeringens syn på förslagets materiella innehåll

I 4 § 2 mom. propositionen anges att *”En kund får enligt den föreslagna bestämmelsen välja tjänsteproducent inom hela Finlands territorium oberoende av i vilket landskap han eller hon bor.* I fråga om valfriheten beaktar inte propositionen med tydlighet att Finland består av två territoriella kompetensområden visavi social- och hälsovården. Den valfrihet som avses införas är begränsad till rikets territoriella kompetensområde.

Landskapet Åland är inte inkluderat i valfriheten. Till denna del beaktar förslaget inte tillfällig gränsövergång mellan rikets Sote-område och landskapet Åland. Lagförslaget behöver förtydligas i fråga om tillfällig vistelse och val av tillfällig tjänsteproducent såsom det beskrivs i propositionens 7 § och bestämmelserna gällande brådskande vård i 8 §. Det bör beaktas att den offentliga vården på Åland inte omfattas av rikets registerskyldighet eller anslutningskravet till Kantatjänsterna. Hur regleringen av vården för ålänningar som tillfälligt vistas i riket och personer bosatta i riket som tillfälligt vistas på Åland ska ske bör närmare

utredas med landskapsregeringen. Utredningen behöver då även inkludera ansvaret och grunderna för de betalningsrörelser som uppstår.

Tillgängligheten för specialtjänster t.ex. platser eller placeringar inom barnskydd och missbrukarvård på svenska i riket är av mycket stor vikt eftersom det ofta inte är möjligt att upprätthålla dessa inom Åland. Beträffande barnskydd har social- och hälsovårdsministeriet ansett att placering utomlands, med beaktande av barnskyddslagens mening och speciellt kompetens- och övervakningsfrågor inte är tillrådligt.

Landskapsregeringen konstaterar att om valfrihetsreformen innebär att servicen för svenskspråkiga klienter splittras genom att specifikt svenskspråkiga enheter försvinner, innebär detta en klar försämring av kvalitativa tjänster på svenska. Placering i Sverige kan då vara det enda möjliga alternativet.

Landskapet Åland köper genom Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) viss specialiserad sjukvård från riket. Landskapsregeringen anser att möjligheterna att fortsatt erhålla all specialiserad sjukvård på svenska bör tryggas. Valfrihetsreformen får inte försämra möjligheterna till vård på svenska. Kvalitet, patientsäkerhet och utfall i hälsa är i allra högsta grad beroende av att patienten och den som tillhandahåller hälsovårdstjänsten kan kommunicera med varandra. En jämlik vård innebär att den språkliga jämlikheten tryggas.

Regeringens proposition (RP 52/2017 rd) till riksdagen med förslag till lag om produktion av social- och hälsotjänster

Socialvården

Landskapet har enligt 18 § 13 punkten självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) behörighet i fråga om socialvård. På Åland ansvarar kommunerna för verkställande av socialvården. De privata aktörerna inom socialvården på Åland är ytterst få och någon motsvarande servicestrukturreform som i riket är inte aktuell.

Det här innebär att införande av ett register över alla tjänsteproducenter av socialvård, det vill säga inklusive kommunerna på Åland, inte är aktuellt. Det är inte heller aktuellt att privata producenter av socialvård på Åland skulle ingå i det nationella, för privata och offentliga tjänsteproducenter av social- och hälsotjänster, gemensamma registret som nu föreslås.

I landskapet Åland kommer lagen om privat socialservice fortsatt att gälla i enlighet med landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice. Landskapsregeringen har ändå för avsikt att se över de brister i nuvarande lagstiftning som utkastet till regeringspropositionen uppmärksammar.

Hälso- och sjukvården

I och med att det stiftas en ny lag om produktion av social- och hälsotjänster kommer lagen om privat hälso- och sjukvård (FFS 152/1990) att upphävas. Riket har enligt vedertagen tolkningspraxis av 27 § självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) lagstiftningsbehörighet i fråga om privat hälso- och sjukvård. Landskapet Åland har behörighet gällande den offentliga hälso- och sjukvården som

tillhandahålls av Ålands hälso- och sjukvård, vilken är en underlydande myndighet till landskapsregeringen.

Enligt republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland ska Ålands landskapsregering sköta de uppgifter inom hälso- och sjukvården som enligt i landskapet gällande rikslagstiftning hör till regionförvaltningsverken. Kostnaderna för dessa uppgifter betalas av riket.

Regeringspropositionen föreslår ett nationellt register över tjänsteproducenter för registrering, tillsyn och statistikföring. Valvira föreslås vara registeransvarig. Databasen avses inkludera alla social- och hälso-tjänster i Finland. Som landskapsregeringen tidigare konstaterat kommer databasen inte att omfatta tjänsteproducenter inom socialvården på Åland och inte heller den offentliga hälso- och sjukvården på Åland. Privata tjänsteproducenter av hälso- och sjukvård inom landskapet Ålands gränser borde införas i databasen med beaktande av överenskommelseförordningen.

Registret upprätthålls utgående från rikets behörighet och för rikets behov. Valvira är registeransvarig och ska enligt propositionen bära de kostnader som föranleds av förändringar av nuvarande register. Landskapsregeringen konstaterar, att den endast för rikets räkning sköter förvaltningsuppgifter enligt överenskommelseförordningen motsvarande de som idag ankommer på regionförvaltningsverken.

Landskapsregeringen förutsätter, att den utbildning som planeras för personal och den information till tjänsteproducenterna som ges, även på svenska tillgodoser landskapets behov när privata producenter av hälso- och sjukvårdstjänster på Åland medtas i registret.

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Wille Valve